



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ  
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ  
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ  
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ  
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ  
ΤΜΗΜΑ Α΄

-----  
Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37  
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι  
Ιστοσελίδα: [www.minedu.gov.gr](http://www.minedu.gov.gr)  
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου  
Β. Πελώνη  
Τηλέφωνο: 210-3443422  
210-3442238

ΠΡΟΣ :

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Σχολ. Συμβούλους Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Δ.Ε.
- Γενικά Λύκεια (μέσω των Δ/νσεων Δ.Ε.)

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής  
Πολιτικής (Ι.Ε.Π.)  
[info@iep.edu.gr](mailto:info@iep.edu.gr)

**ΘΕΜΑ: Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος Πολιτική Παιδεία στο Ημερήσιο και Εσπερινό Γενικό Λύκειο για το σχολ. έτος 2017 – 2018**

Σχετ.: Τα με αρ. πρωτ. εισ. ΥΠ.Π.Ε.Θ. 159290/25-05-2017 και 162549/29-09-2017 έγγραφα

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 37/21-09-2017 του Δ.Σ) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος **Πολιτική Παιδεία** στην Α΄ και Β΄ Ημερήσιου ΓΕΛ και στην Α΄, Β΄ και Γ΄ Εσπερινού ΓΕΛ για το σχολικό έτος 2017-2018

**ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**

## **ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ - Α΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΛ**

Η Πολιτική Παιδεία έχει κύριο στόχο να προετοιμάσει τους μαθητές για τον ρόλο του ενεργού πολίτη. Ως εκ τούτου, το μάθημα της πολιτικής παιδείας δεν μπορεί να εξαντλείται στην απομνημόνευση γνώσεων σχετικών με την κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης με την αναγωγή της καθημερινότητας ή/και της επικαιρότητας σε επιστημονική γνώση θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό των φαινομένων. Η προσπάθεια διασύνδεσης με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Ιστορία) θα τους βοηθήσει να τοποθετήσουν τον

εαυτό τους και τον κόσμο στον ιστορικό χρόνο και τον κοινωνικό χώρο, να αντιληφθούν τους όρους και τις προϋποθέσεις του κοινωνικού γίγνεσθαι. Ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός που αναδύεται μέσα από την Πολιτική Παιδεία θα τους εξοπλίσει με εκείνες τις δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, πληροφόρησης, αλλά και κριτικής προσέγγισης των κοινωνικών φαινομένων, ώστε να αντιληφθούν τα όρια της ατομικής και της συλλογικής τους ευθύνης και να ενταχθούν με κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη στη σημερινή κοινωνία.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που θα δημιουργήσει το γόνιμο περιβάλλον το οποίο θα διευκολύνει, θα στηρίζει και θα προωθεί τη μαθησιακή διαδικασία.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σε τρεις (3) στήλες οι ενότητες, οι ώρες διδασκαλίας και κάποιες γενικές παρατηρήσεις τις οποίες μπορεί να λάβει υπόψη του ο/η διδάσκων/ουσα. **Σε παρένθεση αναφέρονται οι προτεινόμενες ώρες των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι ενδεικτικές και μπορούν οι διδάσκοντες να τις αξιοποιήσουν κατά την κρίση τους.**

Στο τέλος κάθε ενότητας δίνονται ενδεικτικές δραστηριότητες, όπως επίσης και εκπαιδευτικό ή ψηφιακό υλικό από επίσημους φορείς και ιστοσελίδες. Στόχος των δραστηριοτήτων και του υλικού είναι: να συμβάλουν στην πρόκριση της ανακαλυπτικής/διερευνητικής μάθησης, να προτείνουν στους εκπαιδευτικούς να εντάξουν ποικίλες και εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές στο μάθημά τους, να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδέσουν τις γνώσεις αυτές με την καθημερινότητά τους, να αναδείξουν τη δυνατότητα της επιστημονικής προσέγγισης της πολυσχιδούς κοινωνικής πραγματικότητας. Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν -από το βιβλίο του μαθητή- τους «προ-οργανωτές» των κεφαλαίων όπου θα βρουν χρήσιμες πληροφορίες για τη στοχοθεσία και την ορολογία, αλλά και τις σχετικές «ερωτήσεις-ασκήσεις-εργασίες-δραστηριότητες» που προτείνονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου τις οποίες θα μπορούν να προσαρμόζουν στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών τους όχι μόνο σε σχέση με τις προηγούμενες γνώσεις που κατέχουν αλλά και σε σχέση με την κοινωνική και πολιτισμική τους ταυτότητα, τις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα, αλλά και το τοπικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και το σύγχρονο τεχνολογικό πλαίσιο επικοινωνίας και πληροφόρησης. Μπορούν να επιλέξουν ή να δημιουργήσουν οι ίδιοι δραστηριότητες συνεργασίας και επικοινωνίας, ανάληψης πρωτοβουλιών ή συμμετοχής των μαθητών σε κοινωνικές δράσεις. Δραστηριότητες που ενισχύουν την κριτική σκέψη αλλά και την αυτοεκτίμηση των μαθητών, καθώς επίσης και την κουλτούρα συνεργασίας που τόσο λείπει από το σχολείο μας. Το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας είναι αυτό που θα βοηθήσει τον μαθητή να συμμετέχει στην αυριανή κοινωνία ως ενεργός πολίτης με όρους ατομικής ευθύνης, κοινωνικής αλληλεγγύης και συλλογικής δράσης.

#### **Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)**

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ**

**Ώρες**

**Παρατηρήσεις**

<p><b>ΚΕΦ. 1: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</b></p> <p>1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον</p> <p>1.2 Η πόλις και ο πολίτης</p> <p>1.3 Η πολιτική τέχνη</p> <p>1.5 Η οικονομία</p> <p>1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία και οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις</p> <p>1.5.2 Από την οικονομία του οίκου στην οικονομία της πόλης</p>	4(+2)	<p>Οι διδάσκοντες προτείνεται να εστιάσουν στην αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμου και κοινωνίας αλλά και στην αλληλεξάρτηση κοινωνίας-οικονομίας-πολιτικής.</p> <p>Το 1.3 προτείνεται να διδαχτεί περιληπτικά.</p>
<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να δώσουν κίνητρα για μια δημιουργική ανταλλαγή απόψεων με στόχο την κριτική προσέγγιση στο θέμα της επιβολής της οικονομίας στην πολιτική και την κοινωνία, καθώς επίσης και την ανάγκη για ατομική ευθύνη και συλλογική δράση των πολιτών.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 2: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ</b></p> <p>2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης</p> <p>2.1.1 Αγροτική κοινωνία</p> <p>2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία</p> <p>2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία</p> <p>2.1.4 Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης</p> <p>2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας</p>	4(+2)	<p>Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην κοινωνική μεταβολή – το πέρασμα από τη μια μορφή κοινωνικής οργάνωσης στην επόμενη, προϋποθέσεις, αιτίες/συνέπειες.</p>
<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν γραμμικά σχήματα/εννοιολογικούς χάρτες για τη μετάβαση από τη μια κοινωνία στην άλλη με τα βασικά χαρακτηριστικά καθεμιάς. Προτείνεται να δοθεί προσοχή στην ενότητα 2.2 ώστε να μην καταφύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για την ελληνική κοινωνία, αλλά να προσεγγίσουν κριτικά και με τη δέουσα ιστορικότητα τα σημερινά της χαρακτηριστικά.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</b></p> <p>4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα</p> <p>4.1.1 Οι ανάγκες</p> <p>4.1.2 Τα αγαθά - το καταναλωτικό πρότυπο</p> <p>4.2 Οι επιχειρήσεις</p> <p>4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής</p> <p>4.2.2 Το κόστος παραγωγής</p> <p>4.2.3 Η τιμή των αγαθών</p> <p>4.3. Τα νοικοκυριά</p> <p>4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών</p> <p>4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός</p> <p>4.4 Το κράτος ως παραγωγός και ως καταναλωτής</p> <p>4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας (σε συνδυασμό με 13.6)</p>	6(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στο δίπολο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Επίσης να δοθεί έμφαση στην έννοια του δημόσιου αγαθού. Να μπορούν οι μαθητές να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της παραγωγής.</p>
<p>Η ενότητα μπορεί να εμπλουτιστεί με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες (π.χ. ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές. Επίσης, μπορεί να αναλυθεί η έννοια του δημόσιου αγαθού αξιοποιώντας το παράδειγμα της εκπαίδευσης.</p>		

<p><b>ΚΕΦ. 5: Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ – Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ</b>  5.4 Η συμπολιτεία – Η Ευρωπαϊκή Ένωση  5.5 Η συμμετοχή του πολίτη: από τον Δήμο μέχρι την παγκόσμια κοινότητα  5.6 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής πολιτείας</p>	3(+2)	Οι μαθητές να προσεγγίσουν την έννοια του ενεργού πολίτη διαχρονικά.
Μπορεί να αξιοποιηθεί ο όρος «πολιτικός αναλφαριθμητισμός» (5.5) για εμβάθυνση και κριτική προσέγγιση.		
<p><b>ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ</b>  6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση  6.2 Φορείς κοινωνικοποίησης / πολιτικοποίησης  6.2.1 Η οικογένεια  6.2.2 Το σχολείο – η εκπαίδευση  6.2.3 Οι παρέες συνομηλίκων  6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας  6.2.5 Τα πολιτικά κόμματα  6.2.6 Ο θεσμός των Μαθητικών Κοινοτήτων  6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος</p>	5(+2)	Οι ενότητες 6.2,6.2.1,6.2.2,6.3 & 6.2.5 να διδαχθούν περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά (το περιεχόμενο είναι γνωστό ήδη από την ΚΠΑ της Γ΄ Γυμν.) Η κοινωνικοποίηση να διδαχθεί συνδυαστικά με την πολιτικοποίηση. Να δοθεί έμφαση στο ρόλο των ΜΜΕ ως φορέα κοινωνικοποίησης.
Προτείνεται ο διδάσκων να αξιοποιήσει τον διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια – με την έμφυλή τους διάσταση – ή/και τα social media ως φορείς κοινωνικοποίησης. Για το θεσμό των Μαθητικών Κοινοτήτων ενδιαφέρον υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής: <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#</a>		
<p><b>ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ</b>  7.1 Το αξίωμα του πολίτη: ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης  7.6 Φορολογική συνείδηση  7.7 Κοινωνική ευαισθησία  Α) Τα δικαιώματα του παιδιού  Β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία  7.8 Ο εθελοντισμός  7.10 Ο ψηφιακός πολίτης</p>	5(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.
Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το προσεγγίσει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί επίσης να συνδυαστεί με πρωτοβουλίες των μαθητών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του «ψηφιακού χάσματος».		
<p><b>ΚΕΦ. 10: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ</b>  10.1 Το επιχειρείν: ο επιχειρηματίας και η επιχείρηση  10.2 Η παραγωγή προϊόντων  10.2.1 Ανταγωνιστικότητα προϊόντων  10.2.2 Εξωστρέφεια των επιχειρήσεων  10.3 Η καινοτομία  10.4 Κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων</p>	6(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια της καινοτομίας και της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Στις ενότητες 10.5, 10.5.1 10.5.2 ο διδάσκων να εστιάσει κυρίως στους ορισμούς, ομοιότητες/διαφορές και να επικαιροποιήσει τις μορφές με

<p>10.5 Διάκριση των επιχειρήσεων  10.5.1 Η νομική μορφή των επιχειρήσεων  10.5.2 Οι επιχειρήσεις κατά τομέα και κλάδο παραγωγής  10.6. Κοινωνικές και μεικτές επιχειρήσεις  Α) Κοινωνική Συνεταιριστική επιχείρηση  Β) Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα-ΣΔΙΤ</p>		<p>την προσθήκη των Ι.Κ.Ε. (Ιδιωτικών Κεφαλαιουχικών Εταιρειών) και start up (Νεοφυών) επιχειρήσεων.  Το 10.6 περιληπτικά.</p>
<p>Στο κεφάλαιο αυτό μπορούν οι μαθητές με την καθοδήγηση του διδάσκοντα να γνωρίσουν διάφορα προγράμματα νεανικής επιχειρηματικότητας που έχουν υλοποιηθεί από μαθητές και να πειραματιστούν με δικές τους ιδέες υλοποιώντας ένα σχετικό project.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 11: ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ</b>  11.1. Από τον αντιπραγματισμό στην οικονομία του χρήματος  11.2 Το χρήμα  11.2.1 Ιδιότητες και λειτουργίες του χρήματος  11.2.2 Σύγχρονες μορφές χρήματος  11.3 Οι Τράπεζες  11.3.1 Εμπορικές Τράπεζες, Κεντρική Τράπεζα  11.3.2 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα  11.4 Αποταμίευση – Καταθέσεις – Δάνεια (σε συνδυασμό με 13.4)  11.5 Το Χρηματιστήριο – Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς</p>	<p>5(+2)</p>	<p>Οι μαθητές/τριες, μετά την ολοκλήρωση του κεφαλαίου, να είναι σε θέση να περιγράψουν, σε γενικές γραμμές, το πιστωτικό σύστημα.</p>
<p>Στο κεφάλαιο αυτό θα μπορούσε ο διδάσκων να αξιοποιήσει με κάποιο τρόπο, ένα παιχνίδι τύπου ΜΟΝΟΠΟΛΥ για να κάνει πιο ελκυστικό το μάθημα.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 12: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ</b>  12.1 Η μετανάστευση  12.1.1 Κατηγορίες και αίτια της μετανάστευσης  12.1.2 Κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες  12.2 Οι πρόσφυγες και η συμφωνία Σένγκεν  12.3 Έλληνες και αλλοδαποί  12.3.1 Η Ελληνική Ιθαγένεια  12.3.2 Απόκτηση και απώλεια Ελληνικής Ιθαγένειας  12.4 Δημοκρατικές αρχές για την κοινωνική συμβίωση  12.4.1 Αλληλεγγύη και δικαιοσύνη  12.4.2 Σεβασμός του «Άλλου» και ανεκτικότητα  12.4.3 Πνεύμα διαλόγου και συνεργασίας  12.4.4 Ειρηνική επίλυση διαφορών (προσώπων, ομάδων, κρατών)</p>	<p>6(+2)</p>	<p>Προτείνεται να τονιστεί η διαχρονικότητα του φαινομένου της μετανάστευσης και η διάκριση των όρων «μετανάστης» και «πρόσφυγας». Να συνδυαστεί με τα νέα δεδομένα της προσφυγικής κρίσης στη χώρα μας (αιτίες/συνέπειες). Οι ενότητες 12.3, 12.3.1 &amp; 12.3.2 να διδαχθούν περιληπτικά. Οι διδάσκοντες προτείνεται να συμπληρώσουν το βιβλίο με αναφορά σε θέματα στερεοτύπων και προκαταλήψεων που οδηγούν σε ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος προσφύγων και μεταναστών.</p>
<p>Να αξιοποιηθεί σε σχετικές δραστηριότητες το πλούσιο υλικό που υπάρχει (φωτογραφικό, ψηφιακό και εκπαιδευτικό υλικό από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ –</p>		

<a href="https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html">https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html</a> , τον «Αίσωπο» – ψηφιακά σενάρια(ΙΕΠ): <a href="http://aesop.iep.edu.gr/">http://aesop.iep.edu.gr/</a> και άλλους έγκυρους φορείς και συλλογικότητες.		
<b>ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</b> 13.1 Κοινωνικά προβλήματα 13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια 13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση 13.2 Φτώχεια, ανεργία 13.3 Το πρόβλημα της βίας 13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ. 13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας 13.4 Υπερδανεισμός ιδιωτών και δημοσίου 13.5 Υπογεννητικότητα και γήρανση του πληθυσμού 13.6 Αστικοποίηση: Από το χωριό στην πόλη και στην μεγαλούπολη	6(+2)	Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας. Επίσης, να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων. Οι ενότητες 13.4 και 13.6 να διδαχθούν συνδυαστικά με τις 11.4 & 4.5 αντίστοιχα.
Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τις δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας, κ.λπ.), καλώντας ειδικούς για την υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκυρων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη – <a href="http://www.synigoros.gr/">http://www.synigoros.gr/</a> και του Παιδιού – <a href="http://www.0-18.gr/">http://www.0-18.gr/</a> , το Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού – <a href="http://stop-bullying.sch.gr/">http://stop-bullying.sch.gr/</a> , κ.ά. <a href="http://dschool.edu.gr">http://dschool.edu.gr</a> (ψηφιακό σχολείο)		
Σύνολο ωρών	50 (+20*)	*δραστηριότητες
<b>ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ- Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ</b>		
<b>ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ</b>	<b>ώρες</b>	<b>παρατηρήσεις</b>
<b>ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</b> 4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα 4.1.1 Οι ανάγκες 4.1.2 Τα αγαθά- το καταναλωτικό πρότυπο 4.2 Οι επιχειρήσεις 4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής 4.2.2 Το κόστος παραγωγής 4.2.3 Η τιμή των αγαθών 4.3. Τα νοικοκυριά 4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών 4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός 4.4 Το κράτος ως παραγωγός και ως καταναλωτής 4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας	5(+2)	Να δοθεί έμφαση στο δίπολο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Επίσης να δοθεί έμφαση στην έννοια του δημόσιου αγαθού. Να μπορούν οι μαθητές να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της παραγωγής. Το 4.4 περιληπτικά
Η ενότητα μπορεί να εμπλουτισθεί με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες(π.χ.		

ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές. Επίσης, μπορεί να αναλυθεί η έννοια του δημόσιου αγαθού αξιοποιώντας το παράδειγμα της εκπαίδευσης.		
<b>ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ</b> 6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση 6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας 6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος	3(+2)	Η κοινωνικοποίηση να διδαχθεί ανακεφαλαιωτικά και συνδυαστικά με την πολιτικοποίηση. Να δοθεί έμφαση στο ρόλο των ΜΜΕ ως φορέα κοινωνικοποίησης
θα μπορούσε ο διδάσκων να αξιοποιήσει τον διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια (με την έμφυλή τους διάσταση) ή τα social media ως φορείς κοινωνικοποίησης. Για το θεσμό των Μαθητικών Κοινοτήτων ενδιαφέρον υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής: <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sId=110I444I1140I646I453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sId=110I444I1140I646I453616#</a>		
<b>ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ</b> 7.6 Φορολογική συνείδηση 7.7 Κοινωνική ευαισθησία Α) Τα δικαιώματα του παιδιού Β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 7.8 Ο εθελοντισμός 7.10 Ο ψηφιακός πολίτης	4(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.
Μπορεί ο εκπαιδευτικός να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το δουλέψει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί επίσης να συνδυασθεί με πρωτοβουλίες των μαθητών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του «ψηφιακού χάσματος».		
<b>ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</b> 13.1 Κοινωνικά προβλήματα 13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια 13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση 13.2 Φτώχεια, ανεργία 13.3 Το πρόβλημα της βίας 13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ. 13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας	4(+2)	Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας. Επίσης, να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων.
Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τις δομές των ΔΔΕ (ΣΣΝ και Γρ. Αγ. Υγείας, κλπ) καλώντας ειδικούς για την υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων καθώς επίσης και το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκριτων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη- <a href="http://www.synigoros.gr/">http://www.synigoros.gr/</a> και του Παιδιού- <a href="http://www.0-18.gr/">http://www.0-18.gr/</a> , το stopbullying- <a href="http://stop-bullying.sch.gr/">http://stop-bullying.sch.gr/</a>		
Σύνολο ωρών	16(+8*)	*δραστηριότητες
<b>ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ- Β΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ</b>		
<b>Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο – Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)</b>		
<b>ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ</b>	<b>ώρες</b>	<b>Παρατηρήσεις</b>

<p><b>ΚΕΦ. 1: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</b>  1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον  1.2 Η πόλις και ο πολίτης  1.3 Η πολιτική τέχνη  1.5 Η οικονομία  1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία και οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις  1.5.2 Από την οικονομία του οίκου στην οικονομία της πόλης</p>	4(+2)	<p>Οι διδάσκοντες θα ήταν καλό να εστιάσουν στην αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμου και κοινωνίας αλλά και στην αλληλεξάρτηση κοινωνίας-οικονομίας-πολιτικής.  Το 1.3 να διδαχτεί περιληπτικά.</p>
<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να δώσουν κίνητρα για μια δημιουργική ανταλλαγή απόψεων με στόχο την κριτική προσέγγιση στο θέμα της επιβολής της οικονομίας στην πολιτική και την κοινωνία, καθώς επίσης και την ανάγκη για ατομική ευθύνη και συλλογική δράση των πολιτών.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 2: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ</b>  2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης  2.1.1 Αγροτική κοινωνία  2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία  2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία  2.1.4 Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης  2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας</p>	4(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην κοινωνική μεταβολή – το πέρασμα από τη μια μορφή κοινωνικής οργάνωσης στην επόμενη- προϋποθέσεις, αιτίες, συνέπειες.</p>
<p>Οι διδάσκοντες θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν γραμμικά σχήματα/ενοσιολογικούς χάρτες για τη μετάβαση από τη μια κοινωνία στην άλλη με τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε μιας. Να δοθεί προσοχή στην ενότητα 2.2 ώστε να μην καταφύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για την ελληνική κοινωνία, αλλά να προσεγγίσουν κριτικά και με τη δέουσα ιστορικότητα τα σημερινά της χαρακτηριστικά.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</b>  4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα  4.1.1 Οι ανάγκες  4.1.2 Τα αγαθά- το καταναλωτικό πρότυπο  4.2 Οι επιχειρήσεις  4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής  4.2.2 Το κόστος παραγωγής  4.2.3 Η τιμή των αγαθών  4.3. Τα νοικοκυριά  4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών  4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός  4.4 Το κράτος ως παραγωγός και ως καταναλωτής  4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας (σε συνδυασμό με 13.6)</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στο δίπολο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Επίσης να δοθεί έμφαση στην έννοια του δημόσιου αγαθού. Να μπορούν οι μαθητές να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της παραγωγής. Το 4.4 περιληπτικά.</p>
<p>Η ενότητα μπορεί να εμπλουτιστεί με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες (π.χ.</p>		



<p>ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές. Επίσης, μπορεί να αναλυθεί η έννοια του δημόσιου αγαθού αξιοποιώντας το παράδειγμα της εκπαίδευσης.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ</b>          6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση          6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας          6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος</p>	3(+2)	<p>Η κοινωνικοποίηση να διδαχτεί ανακεφαλαιωτικά και συνδυαστικά με την πολιτικοποίηση. Να δοθεί έμφαση στο ρόλο των ΜΜΕ ως φορέα κοινωνικοποίησης</p>
<p>Ο διδάσκων θα μπορούσε να αξιοποιήσει το διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια (με την έμφυλή τους διάσταση) ή τα social media ως φορείς κοινωνικοποίησης. Για το θεσμό των Μαθητικών Κοινοτήτων ενδιαφέρον υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής: <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ</b>          7.1 Το αξίωμα του πολίτη: ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης          7.6 Φορολογική συνείδηση          7.7 Κοινωνική ευαισθησία          Α)Τα δικαιώματα του παιδιού          Β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία          7.8 Ο εθελοντισμός          7.10 Ο ψηφιακός πολίτης</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.</p>
<p>Μπορεί ο εκπαιδευτικός να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το προσεγγίσει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί να συνδυαστεί με πρωτοβουλίες των μαθητών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του «ψηφιακού χάσματος».</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 10: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ</b>          10.1 Το επιχειρείν: ο επιχειρηματίας και η επιχείρηση          10.2 Η παραγωγή προϊόντων          10.2.1 Ανταγωνιστικότητα προϊόντων          10.3 Η καινοτομία          10.4 Η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων</p>	3(+2)	<p>Οι ενότητες 10.3 και 10.4 να διδαχτούν περιληπτικά.</p>
<p>Στο κεφ. αυτό μπορούν οι μαθητές με την καθοδήγηση του διδάσκοντα να γνωρίσουν διάφορα προγράμματα νεανικής επιχειρηματικότητας που έχουν υλοποιηθεί από μαθητές και να πειραματιστούν με δικές τους ιδέες υλοποιώντας ένα σχετικό project.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 12: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ</b>          12.1 Η μετανάστευση          12.1.1 Κατηγορίες και αίτια της μετανάστευσης          12.1.2 Κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες          12.4 Δημοκρατικές αρχές για την κοινωνική συμβίωση          12.4.1 Αλληλεγγύη και δικαιοσύνη          12.4.2 Σεβασμός του «Άλλου» και ανεκτικότητα</p>	4(+2)	<p>Να τονιστεί η διαχρονικότητα του φαινομένου της μετανάστευσης και η διάκριση των όρων «μετανάστης» και «πρόσφυγας». Να συνδυαστεί με τα νέα δεδομένα της προσφυγικής κρίσης στη χώρα μας (αιτίες/συνέπειες). Οι διδάσκοντες</p>

<p>12.4.3 Πνεύμα διαλόγου και συνεργασίας 12.4.4 Ειρηνική επίλυση διαφορών (προσώπων, ομάδων, κρατών)</p>		<p>προτείνεται να συμπληρώσουν το βιβλίο με αναφορά θέματα στερεοτύπων και προκαταλήψεων που οδηγούν σε ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος προσφύγων και μεταναστών.</p>
<p>Να αξιοποιηθεί με σχετικές δραστηριότητες το πλούσιο υλικό που υπάρχει (φωτογραφικό, ψηφιακό και εκπαιδευτικό υλικό από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ – <a href="https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html">https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html</a>, τον «Αίσωπο» – ψηφιακά σενάρια(ΙΕΠ): <a href="http://aesop.iep.edu.gr/">http://aesop.iep.edu.gr/</a> και άλλους έγκυρους φορείς και συλλογικότητες.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</b> 13.1 Κοινωνικά προβλήματα 13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια 13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση 13.2 Φτώχεια, ανεργία 13.3 Το πρόβλημα της βίας 13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ. 13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας</p>	<p>4(+2)</p>	<p>Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας. Επίσης, να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων.</p>
<p>Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τις δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας κ.λπ.), καλώντας ειδικούς για την υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκυρων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη – <a href="http://www.synigoros.gr/">http://www.synigoros.gr/</a> και του Παιδιού – <a href="http://www.0-18.gr/">http://www.0-18.gr/</a>, το Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού – <a href="http://stop-bullying.sch.gr/">http://stop-bullying.sch.gr/</a>, κ.ά. <a href="http://dschool.edu.gr">http://dschool.edu.gr</a> (ψηφιακό σχολείο)</p>		
<p>Σύνολο ωρών</p>	<p>32(+16*)</p>	<p>*Δραστηριότητες</p>

## ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ – Β΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΛ

Η Πολιτική Παιδεία έχει κύριο στόχο να προετοιμάσει τους μαθητές για το ρόλο του ενεργού πολίτη. Ως εκ τούτου, το μάθημα της πολιτικής παιδείας δεν μπορεί να εξαντλείται στην απομνημόνευση γνώσεων σχετικών με την κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης με την αναγωγή της καθημερινότητας ή/και της επικαιρότητας σε επιστημονική γνώση θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό των φαινομένων. Η προσπάθεια διασύνδεσης με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Ιστορία) θα τους βοηθήσει να τοποθετήσουν τον εαυτό τους και τον κόσμο στον ιστορικό χρόνο και τον κοινωνικό χώρο, να αντιληφθούν τους όρους και τις προϋποθέσεις του κοινωνικού γίνεσθαι. Ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός που αναδύεται μέσα από την Πολιτική Παιδεία θα τους εξοπλίσει με εκείνες τις δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, πληροφόρησης, αλλά και κριτικής προσέγγισης των κοινωνικών φαινομένων, ώστε να αντιληφθούν τα όρια της ατομικής και της συλλογικής τους ευθύνης και να ενταχθούν με κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη στη σημερινή κοινωνία.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που θα δημιουργήσει το γόνιμο περιβάλλον το οποίο θα διευκολύνει, θα στηρίζει και θα προωθεί τη μαθησιακή διαδικασία.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σε τρεις (3) στήλες οι ενότητες, οι ώρες διδασκαλίας και κάποιες γενικές παρατηρήσεις τις οποίες μπορεί να λάβει υπόψη του ο/η διδάσκων/ουσα. **Σε παρένθεση αναφέρονται οι προτεινόμενες ώρες των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι ενδεικτικές και μπορούν οι διδάσκοντες να τις αξιοποιήσουν κατά την κρίση τους.**

Στο τέλος κάθε ενότητας δίνονται ενδεικτικές δραστηριότητες, όπως επίσης και εκπαιδευτικό ή ψηφιακό υλικό από επίσημους φορείς και ιστοσελίδες. Στόχος των δραστηριοτήτων και του υλικού είναι: να συμβάλουν στην πρόκριση της ανακαλυπτικής/διερευνητικής μάθησης, να προτείνουν στους εκπαιδευτικούς να εντάξουν ποικίλες και εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές στο μάθημά τους, να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδέσουν τις γνώσεις αυτές με την καθημερινότητά τους, να αναδείξουν τη δυνατότητα της επιστημονικής προσέγγισης της πολυσχιδούς κοινωνικής πραγματικότητας. Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν -από το βιβλίο του μαθητή- τους «προ-οργανωτές» των κεφαλαίων όπου θα βρουν χρήσιμες πληροφορίες για τη στοχοθεσία και την ορολογία, αλλά και τις σχετικές «ερωτήσεις-ασκήσεις-εργασίες-δραστηριότητες» που προτείνονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου τις οποίες θα μπορούν να προσαρμόζουν στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών τους όχι μόνο σε σχέση με τις προηγούμενες γνώσεις που κατέχουν αλλά και σε σχέση με την κοινωνική και πολιτισμική τους ταυτότητα, τις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα, αλλά και το τοπικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και το σύγχρονο τεχνολογικό πλαίσιο επικοινωνίας και πληροφόρησης. Μπορούν να επιλέξουν ή να δημιουργήσουν οι ίδιοι δραστηριότητες συνεργασίας και επικοινωνίας, ανάληψης πρωτοβουλιών ή συμμετοχής των μαθητών σε κοινωνικές δράσεις. Δραστηριότητες που ενισχύουν την κριτική σκέψη αλλά και την αυτοεκτίμηση των μαθητών, καθώς επίσης και την κουλτούρα συνεργασίας που τόσο λείπει από το σχολείο μας. Το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας είναι αυτό που θα βοηθήσει τον μαθητή να συμμετέχει στην αυριανή κοινωνία ως ενεργός πολίτης με όρους ατομικής ευθύνης, κοινωνικής αλληλεγγύης και συλλογικής δράσης.

**Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο – Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
<p><b>ΚΕΦ. 1: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</b></p> <p><b>A. Η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία</b></p> <p>1.1 Η κοινωνικοποίηση του ατόμου</p> <p>1.2.2 Ο ρόλος του ατόμου στη διαδικασία κοινωνικοποίησής του(μηχανισμοί)</p> <p>1.3.2 Διαφοροποίηση των αξιών στον χώρο και στον χρόνο</p> <p>1.4 Οι κοινωνικοί κανόνες</p> <p>1.4.1 Έννοια, κατηγορίες</p> <p>1.5 Ο κοινωνικός έλεγχος – Μορφές κοινωνικού ελέγχου</p>	4(+2)	<p>Τα θέματα που πραγματεύεται η ενότητα αυτή (A) είναι ήδη γνωστά. Να διδαχτούν περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά οι ενότητες 1.1 και 1.5. Να δοθεί έμφαση στους μηχανισμούς κοινωνικοποίησης 1.2.2 (μίμηση, συστάσεις, έλεγχος). Οι διδάσκοντες να αξιοποιήσουν τον επιπλέον διαθέσιμο χρόνο(2ώρες) για βιωματικές ή/και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που μπορούν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: προβολή υλικού από την εκπαιδευτική τηλεόραση για τις ομάδες συνομηλίκων, διατύπωση &amp; επεξεργασία κοινωνικών κανόνων στο πλαίσιο της τάξης/σχολείου – παιδαγωγικό συμβόλαιο.</p>		
<p><b>B. Η αποκλίνουσα συμπεριφορά</b></p> <p>1.6 Αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.6.1 Παράβαση και έγκλημα</p> <p>1.6.2 Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ως αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.7 Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο</p> <p>1.7.1 Τύποι εγκλημάτων</p> <p>1.7.2 Νεανική παραβατικότητα – εγκληματικότητα</p> <p>1.8 Σύγχρονες μορφές εγκλημάτων</p> <p>1.8.1 Ηλεκτρονικό έγκλημα</p> <p>1.8.2 Τρομοκρατία</p> <p>1.9 Πρόληψη και κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.9.1 Πρόληψη αποκλίνουσας συμπεριφοράς</p> <p>1.9.2 Κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην κατανόηση της κοινωνικής κατασκευής του εγκλήματος και της θεωρίας του στιγματισμού. Για το 1.6.2 θα μπορούσαν να δοθούν ατομικές ή ομαδικές εργασίες σχετικές με το θέμα και να αξιοποιηθούν οι σχετικές δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας) για να υλοποιήσουν ανάλογες δραστηριότητες. Να δοθεί προσοχή στο 1.7 «Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο» και στη διατύπωση για τη θεωρία που αξιολογεί τον βιολογικό παράγοντα ως γενεσιουργό παράγοντα εγκληματικής συμπεριφοράς. Να τονιστεί ότι ναι μεν εμφανίστηκε ιστορικά η θεωρία αυτή – με αναφορά και στους λόγους για τους οποίους εμφανίστηκε τότε – αλλά</p>

		βεβαίως δεν διαθέτει καμία επιστημονική εγκυρότητα. Στην ενότητα 1.7.2. να επισημανθεί ο όρος «παραβατικότητα» και να διακριθεί από τον όρο «εγκληματικότητα». Οι ενότητες 1.9,1.9.1 να διδαχθούν περιληπτικά με έμφαση στη σπουδαιότητα της «πρόληψης» έναντι της «κύρωσης».
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: εργασία ατομική ή ομαδική σχετική με τις εξαρτησιογόνες ουσίες, πρόσκληση υπευθύνων Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων και Γραφείων Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για να υλοποιήσουν σχετικές δραστηριότητες, ομαδικά παιχνίδια με δραστηριότητες πρόληψης εγκληματικών συμπεριφορών. Υλικό από Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων- <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#</a>, το ΙΕΠ – Αίσωπος <a href="http://aesop.iep.edu.gr/">http://aesop.iep.edu.gr/</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 2: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ</b>  2.1 Το Α.Ε.Π. και η οικονομική ευημερία  2.2 Ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας  2.3 Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία  2.4 Ο κρατικός προϋπολογισμός  2.4.1 Δημόσια Έσοδα  2.4.2 Δημόσιες Δαπάνες  2.5 Ισοζύγιο: Πλεονασματικό ή Ελλειμματικό  2.6 Δημόσιος Δανεισμός</p>	4(+2)	<p>Η ενότητα 2.6 προτείνεται να διδαχτεί περιληπτικά (υπάρχει και στην Π.Π. Α΄ Λυκείου ενότητα 13.4). Στόχος είναι οι μαθητές να γνωρίζουν τις έννοιες των Εθνικών Λογαριασμών και τη χρησιμότητά τους καθώς επίσης και τις διακρίσεις του Προϋπολογισμού.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να αξιοποιήσουν τα στοιχεία της οικονομικής κρίσης και να τα συνδυάσουν με τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιολογήσουν τις υπηρεσίες που μπορούν ή πρέπει να είναι δημόσιες και γιατί.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 3: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ</b>  3.3 Το πολίτευμα της Ελλάδας  3.4 Εκλογές και εκλογικά συστήματα</p>	2(+2)	<p>Στόχος είναι όλοι οι μαθητές να γνωρίζουν το πολίτευμα της Ελλάδας και να μπορούν να το διακρίνουν από άλλες μορφές δημοκρατικών πολιτευμάτων. Τα εκλογικά συστήματα μπορούν να συνδυαστούν με τη συζήτηση για τον νέο εκλογικό νόμο και την ψήφο στα 17.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να χρησιμοποιήσουν την τεχνική του debate για τα εκλογικά συστήματα αλλά και για την επικείμενη ψήφο στα 17. Επίσης, θα μπορούσαν να γνωρίσουν μεθοδολογικά εργαλεία, όπως π.χ. η δημοσκόπηση.</p>		

<p><b>ΚΕΦ. 4: Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ</b></p> <p>4.1 Η νομοθετική λειτουργία</p> <p>4.2 Η εκτελεστική λειτουργία</p> <p>4.2.1 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας</p> <p>4.2.2 Η κυβέρνηση</p> <p>4.2.4 Ανεξάρτητες διοικητικές αρχές</p> <p>4.3 Η δικαστική λειτουργία</p>	4 (+2)	<p>Οι ενότητες 4.1,4.2,4.2.1 &amp; 4.2.2 προτείνεται να διδαχτούν περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά. Στο 4.3 να δοθεί έμφαση στη διάκριση των δικαστηρίων και τα ένδικα μέσα.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή οι μαθητές μπορούν να γνωρίσουν τις ιστοσελίδες του Συνηγόρου του Πολίτη και του Παιδιού και να αντλήσουν υλικό και δραστηριότητες. Επίσης, θα μπορούσαν να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με τις Ανεξάρτητες Αρχές και τις βασικές τους λειτουργίες (π.χ. Συνήγορος του Παιδιού και του Πολίτη) <a href="http://www.0-18.gr/">http://www.0-18.gr/</a> &amp; <a href="http://www.synigoros.gr/">http://www.synigoros.gr/</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 5: ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΗ</b></p> <p>5.4.2 Η Δημόσια διαβούλευση – Ο πολίτης συμπαράγωγός της δημόσιας διοίκησης</p> <p>5.4.3 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση</p> <p>5.4.4 Πρόγραμμα «Διαύγεια»</p> <p>5.4.5 Κέντρα εξυπηρέτησης πολιτών</p> <p>5.6 Το φαινόμενο της διαφθοράς</p> <p>5.6.1 Έννοια και συνέπειες</p> <p>5.6.2 Φορείς και μέσα αντιμετώπισης</p>	3(+2)	<p>Προτείνεται ο διδάσκων να εστιάσει στους θεσμούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της διαφθοράς.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι μαθητές να ασκηθούν στην αναζήτηση περιεχομένου από τις ιστοσελίδες αυτές και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν <a href="http://www.opengov.gr/">http://www.opengov.gr/</a> &amp; <a href="https://diavgeia.gov.gr/">https://diavgeia.gov.gr/</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 6: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ</b></p> <p>6.1 Το δίκαιο</p> <p>6.2 Κανόνες ηθικής και κανόνες δικαίου: η διαφορά</p> <p>6.3 Ερμηνεία και ιεράρχηση των κανόνων δικαίου</p> <p>6.4 Υποκείμενα δικαίου</p> <p>6.4.1 Τα Φυσικά Πρόσωπα – προστασία της προσωπικότητας</p> <p>6.4.2 Τα Νομικά Πρόσωπα – το σωματείο</p> <p>6.5 Εμπράγματα σχέσεις – Οι σχέσεις μας με τα πράγματα</p> <p>6.6 Οικογενειακές σχέσεις – Οικογενειακό δίκαιο</p> <p>6.7 Κληρονομικές σχέσεις – Κληρονομικό δίκαιο</p>	4(+2)	<p>Τα 6.1, 6.3 και 6.5 να διδαχτούν περιληπτικά. Οι μαθητές καλό είναι να γνωρίσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό του δικαίου, τις βασικές διακρίσεις του, την έννοια του φυσικού και νομικού προσώπου.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να οργανώσουν προσομοίωση δίκης ή δικαστηρίου κατανέμοντας τους διάφορους ρόλους στους μαθητές. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί στους μαθητές ως ατομική ή ομαδική εργασία ένα γλωσσάρι όρων σχετικών με το δίκαιο (π.χ. αντίδικος, υπόδικος, διάδικος, κατηγορούμενος, δικαστής κ.λπ.). Ο διδάσκων μπορεί να αξιοποιήσει μεθοδολογικά τους εννοιολογικούς χάρτες (mind maps, c-map tools) για να γίνουν περισσότερο εύληπτες οι διακρίσεις, καθώς επίσης και το σχεδιάγραμμα της σελ. 93. Επίσης, θα μπορούσε η εισαγωγή (6.1) να συνδυαστεί</p>		

<p>με το δίπολο νόμιμο/ηθικό και την αναφορά στην Αντιγόνη. Σχετικό εκπαιδευτικό υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#</a> (κανόνες και νόμοι στην καθημερινή μας ζωή).</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 7: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</b>  7.1 Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας  7.1.1 Το ανθρώπινο δυναμικό  7.1.2 Οι φυσικοί πόροι  7.2 Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας  7.2.1 Η γεωργία  7.2.2 Ο τουρισμός  7.2.3 Η ναυτιλία  7.2.4 Η ενέργεια  7.2.5 Άλλοι τομείς: τρόφιμα, φάρμακα κτλ.  7.3 Από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής</p>	<p>3(+2)</p>	<p>Οι ενότητες 7.2, 7.2.1, 7.2.2, 7.2.3, 7.2.4 &amp; 7.2.5 να διδαχτούν περιληπτικά και να επιλέξει ο/η διδάσκων/ουσα να εστιάσει σε εκείνα τα στοιχεία τα οποία σχετίζονται με τις ιδιαίτερες συνθήκες της περιοχής ή τα οποία θεωρεί ότι ενδιαφέρουν περισσότερο τους/τις μαθητές/τριες.</p>
<p>Η ενότητα αυτή θα μπορούσε να συνδεθεί με τις οικονομικές συνθήκες της τοπικής κοινωνίας και οι μαθητές να εξετάσουν τα δεδομένα της περιοχής τους, να τα συνδυάσουν με τις γνώσεις από την συγκεκριμένη ενότητα και να αναδείξουν τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες της περιοχής τους.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 8: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.</b>  8.4 Ευρωπαίος πολίτης  8.6 Πολιτισμικά χαρακτηριστικά της Ε.Ε  8.7 Το μέλλον της Ε.Ε.</p>	<p>3(+2)</p>	<p>Να δοθεί έμφαση στην ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη και στο είδος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν.</p>
<p>Θα μπορούσαν οι μαθητές να υλοποιήσουν δραστηριότητες, εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια που υπάρχουν στις ιστοσελίδες της ΕΕ. Επίσης θα μπορούσε ο/η διδάσκων/ουσα να συζητήσει με τους μαθητές τα νέα δεδομένα (κρίση, δεσμεύσεις και πολιτικές, αμφισβήτηση ευρωπαϊκού ιδεώδους, Brexit, κ.λπ.) αξιοποιώντας εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές, όπως π.χ. το debate. Ενδεικτικές ιστοσελίδες:  Εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Εκπαιδευτικού): <a href="http://europa.eu/teachers-corner/index_el.htm">http://europa.eu/teachers-corner/index_el.htm</a>, Παιχνίδια γνώσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Παιδιού): <a href="http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm">http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm</a>,  Οδηγός ευρωπαϊκών ευκαιριών για εκπαιδευτικούς / σχολεία / μαθητές σχετικά με την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό: <a href="http://bookshop.europa.eu/en/erasmus--pbNC0213222/;pgid=Iq1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000VUvAqrtl;sid=eXq4qj-9V9q4qmuDLmImDV2YNBmm2HLeZwg=?CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEjJ5EY4e5L">http://bookshop.europa.eu/en/erasmus--pbNC0213222/;pgid=Iq1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000VUvAqrtl;sid=eXq4qj-9V9q4qmuDLmImDV2YNBmm2HLeZwg=?CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEjJ5EY4e5L</a>  <a href="http://dschool.edu.gr">http://dschool.edu.gr</a> (ψηφιακό σχολείο)</p>		
<p><b>Σύνολο ωρών</b></p>	<p><b>32(+18*)</b></p>	<p><b>*δραστηριότητες</b></p>

## ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ Γ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

*Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο – Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
<p><b>ΚΕΦ. 1: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</b>  <b>A. Η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία</b>                      1.1 Η κοινωνικοποίηση του ατόμου                      1.2.2 Ο ρόλος του ατόμου στη διαδικασία κοινωνικοποίησής του(μηχανισμοί)</p>	2(+2)	<p>Τα θέματα που πραγματεύεται η ενότητα αυτή (A) είναι ήδη γνωστά. Προτείνεται να διδαχτεί περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά η ενότητα 1.1. Να δοθεί έμφαση στους μηχανισμούς κοινωνικοποίησης 1.2.2 (μίμηση, συστάσεις, έλεγχος). Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τον επιπλέον διαθέσιμο χρόνο (2ώρες) για βιωματικές ή/και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: προβολή υλικού από την εκπαιδευτική τηλεόραση για τις ομάδες συνομηλίκων, διατύπωση &amp; επεξεργασία κοινωνικών κανόνων στο πλαίσιο της τάξης/σχολείου – παιδαγωγικό συμβόλαιο.</p>		
<p><b>B. Η αποκλίνουσα συμπεριφορά</b>                      1.6 Αποκλίνουσα συμπεριφορά                      1.6.1 Παράβαση και έγκλημα                      1.6.2 Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ως αποκλίνουσα συμπεριφορά                      1.7 Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο                      1.7.1 Τύποι εγκλημάτων                      1.7.2 Νεανική παραβατικότητα – εγκληματικότητα                      1.9 Πρόληψη και κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά                      1.9.1 Πρόληψη αποκλίνουσας συμπεριφοράς                      1.9.2 Κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά</p>	4(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην κατανόηση της κοινωνικής κατασκευής του εγκλήματος και της θεωρίας του στιγματισμού. Για το 1.6.2 θα μπορούσαν να δοθούν ατομικές ή ομαδικές εργασίες σχετικές με το θέμα και να αξιοποιηθούν οι σχετικές δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας) για να υλοποιήσουν ανάλογες δραστηριότητες. Να δοθεί προσοχή στο 1.7 «Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο» και στη διατύπωση για τη θεωρία που αξιολογεί τον βιολογικό παράγοντα ως γενεσιουργό</p>



		<p>παράγοντα εγκληματικής συμπεριφοράς. Να τονιστεί ότι ναι μεν εμφανίστηκε ιστορικά η θεωρία αυτή – με αναφορά και στους λόγους για τους οποίους εμφανίστηκε τότε – αλλά βεβαίως δεν διαθέτει καμία επιστημονική εγκυρότητα. Στην ενότητα 1.7.2. να επισημανθεί ο όρος «παραβατικότητα» και να διακριθεί από τον όρο «εγκληματικότητα». Οι ενότητες 1.9,1.9.1 να διδαχτούν περιληπτικά με έμφαση στη σπουδαιότητα της «πρόληψης» έναντι της «κύρωσης».</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: εργασία ατομική ή ομαδική σχετική με τις εξαρτησιογόνες ουσίες, πρόσκληση υπευθύνων Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων και Γραφείων Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για να υλοποιήσουν σχετικές δραστηριότητες, ομαδικά παιχνίδια με δραστηριότητες πρόληψης εγκληματικών συμπεριφορών. Υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων – <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sid=11014441114016461453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sid=11014441114016461453616#</a>, το ΙΕΠ – Αίσωπος <a href="http://aesop.iep.edu.gr/">http://aesop.iep.edu.gr/</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 2: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ</b>  2.1 Το Α.Ε.Π. και η οικονομική ευημερία  2.2 Ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας  2.3 Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία  2.4 Ο κρατικός προϋπολογισμός  2.4.1 Δημόσια Έσοδα  2.4.2 Δημόσιες Δαπάνες</p>	<p>3(+2)</p>	<p>Οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν τις έννοιες των Εθνικών Λογαριασμών και τη χρησιμότητά τους, καθώς επίσης και τις διακρίσεις του Προϋπολογισμού.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να αξιοποιήσουν τα στοιχεία της οικονομικής κρίσης και να τα συνδυάσουν με τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιολογήσουν τις υπηρεσίες που μπορούν ή πρέπει να είναι δημόσιες και γιατί.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 3: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ</b>  3.3 Το πολίτευμα της Ελλάδας  3.4 Εκλογές και εκλογικά συστήματα</p>	<p>2(+2)</p>	<p>Στόχος είναι όλοι οι μαθητές να γνωρίζουν το πολίτευμα της Ελλάδας και να μπορούν να το διακρίνουν από άλλες μορφές δημοκρατικών πολιτευμάτων. Τα εκλογικά συστήματα μπορούν να συνδυαστούν με τη συζήτηση για τον νέο εκλογικό νόμο και την ψήφο στα 17.</p>

<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να χρησιμοποιήσουν την τεχνική του debate για τα εκλογικά συστήματα και για την επικείμενη ψήφο στα 17. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν μεθοδολογικά εργαλεία, όπως π.χ. η δημοσκόπηση.</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 4: Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ</b> 4.2.4 Ανεξάρτητες διοικητικές αρχές</p>	1 (+2)	
<p>Στην ενότητα αυτή οι μαθητές μπορούν να γνωρίσουν τις ιστοσελίδες του Συνηγόρου του Πολίτη και του Παιδιού και να αντλήσουν υλικό και δραστηριότητες. Επίσης, θα μπορούσαν να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με τις Ανεξάρτητες Αρχές και τις βασικές τους λειτουργίες (π.χ. Συνήγορος του Παιδιού και του Πολίτη) <a href="http://www.0-18.gr/">http://www.0-18.gr/</a> &amp; <a href="http://www.synigoros.gr/">http://www.synigoros.gr/</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 5: ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΗ</b> 5.4.2 Η Δημόσια διαβούλευση – Ο πολίτης συμπαραγωγός της δημόσιας διοίκησης 5.4.3 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 5.4.4 Πρόγραμμα «Διαύγεια» 5.6 Το φαινόμενο της διαφθοράς 5.6.1 Έννοια και συνέπειες 5.6.2 Φορείς και μέσα αντιμετώπισης</p>	2(+2)	<p>Προτείνεται ο διδάσκων να εστιάσει στους θεσμούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της διαφθοράς.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι μαθητές να ασκηθούν στην αναζήτηση περιεχομένου από τις ιστοσελίδες αυτές και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν <a href="http://www.opengov.gr/">http://www.opengov.gr/</a> &amp; <a href="https://diavgeia.gov.gr/">https://diavgeia.gov.gr/</a></p>		
<p><b>ΚΕΦ. 6: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ</b> 6.1 Το δίκαιο 6.2 Κανόνες ηθικής και κανόνες δικαίου: η διαφορά 6.3 Ερμηνεία και ιεράρχηση των κανόνων δικαίου 6.4 Υποκείμενα δικαίου 6.4.1 Τα Φυσικά Πρόσωπα – προστασία της προσωπικότητας 6.4.2 Τα Νομικά Πρόσωπα – το σωματείο 6.5 Εμπράγματα σχέσεις – Οι σχέσεις μας με τα πράγματα 6.6 Οικογενειακές σχέσεις – Οικογενειακό δίκαιο 6.7 Κληρονομικές σχέσεις – Κληρονομικό δίκαιο</p>	4(+2)	<p>Τα 6.1, 6.2, 6.3 &amp; 6.5 να διδαχτούν περιληπτικά. Οι μαθητές καλό είναι να γνωρίσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό του δικαίου, τις βασικές διακρίσεις του, την έννοια του φυσικού και νομικού προσώπου.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να οργανώσουν προσομοίωση δίκης ή δικαστηρίου κατανέμοντας τους διάφορους ρόλους στους μαθητές. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί στους μαθητές ως ατομική ή ομαδική εργασία ένα γλωσσάρι όρων σχετικών με το δίκαιο (π.χ. αντίδικος, υπόδικος, διάδικος, κατηγορούμενος, δικαστής, κλπ). Ο διδάσκων μπορεί να αξιοποιήσει μεθοδολογικά τους εννοιολογικούς χάρτες (mind maps, c-map tools) για να γίνουν περισσότερο εύληπτες οι διακρίσεις, καθώς επίσης και το σχεδιάγραμμα της σελ. 93. Επίσης, θα μπορούσε η εισαγωγή (6.1) να συνδυαστεί με το δίπολο νόμιμο/ηθικό και την αναφορά στην Αντιγόνη Σχετικό εκπαιδευτικό υλικό από το</p>		

<p>Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων  <a href="http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#">http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#</a> (κανόνες και νόμοι στην καθημερινή μας ζωή).</p>		
<p><b>ΚΕΦ. 8: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.</b>        8.4 Ευρωπαίος πολίτης (1)        8.6 Πολιτισμικά χαρακτηριστικά της Ε.Ε. (1)</p>	2(+2)	Να δοθεί έμφαση στην ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη και στο είδος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν.
<p>Θα μπορούσαν οι μαθητές να υλοποιήσουν δραστηριότητες, εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια που υπάρχουν στις ιστοσελίδες της ΕΕ. Επίσης θα μπορούσε ο/η διδάσκων/ουσα να συζητήσει με τους μαθητές τα νέα δεδομένα (κρίση, δεσμεύσεις και πολιτικές, αμφισβήτηση ευρωπαϊκού ιδεώδους, Brexit, κλπ.) αξιοποιώντας εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές όπως π.χ. το debate. Ενδεικτικές ιστοσελίδες:  <a href="http://dschool.edu.gr">http://dschool.edu.gr</a> (ψηφιακό σχολείο)        Εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Εκπαιδευτικού): <a href="http://europa.eu/teachers-corner/index_el.htm">http://europa.eu/teachers-corner/index_el.htm</a>, Παιχνίδια γνώσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Παιδιού): <a href="http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm">http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm</a>,        Οδηγός ευρωπαϊκών ευκαιριών για εκπαιδευτικούς / σχολεία / μαθητές σχετικά με την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό: <a href="http://bookshop.europa.eu/en/erasmus--pbNC0213222/?pgid=1q1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000VUvAqrl;sid=eXq4qj-9V9g4gmuDLmImDV2YNBmm2HLeZwg=?CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEJJ5EY4e5L">http://bookshop.europa.eu/en/erasmus--pbNC0213222/?pgid=1q1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000VUvAqrl;sid=eXq4qj-9V9g4gmuDLmImDV2YNBmm2HLeZwg=?CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEJJ5EY4e5L</a>  <a href="http://dschool.edu.gr">http://dschool.edu.gr</a> (ψηφιακό σχολείο)</p>		
<b>Σύνολο ωρών</b>	<b>20(+18*)</b>	<b>*Δραστηριότητες</b>

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ  
 ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Αναπλ. Γενικού Γραμματέα
- Δ/νση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α'
- Αυτ. Δ/νση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/νση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης
- Δ/νση Ιδιωτικής Εκπ/σης